L. Lehtonen/ll 27.3.2020

EDUSKUNNAN PERUSTUSLAKIVALIOKUNNALLE

Asia: Lausunto Valtioneuvoston asetuksesta valmiuslain 118 §:ssä säädettyjen toimivaltuuksien käyttöönotosta (M 8/2020 vp):

Valmiuslain 4 §:n mukaan viranomaiset voidaan oikeuttaa poikkeusoloissa käyttämään vain sellaisia toimivaltuuksia, jotka ovat välttämättömiä ja oikeasuhtaisia valmiuslain 1 §:ssä säädetyn tarkoituksen saavuttamiseksi.

Valtioneuvoston asetuksen perustelumuistioissa esitetyissä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) laskelmissa arvioidaan, että koronavirusepidemia aiheuttaa ylikuormituksen Suomen terveydenhuoltojärjestelmälle. Erityisesti tehohoitopaikkojen puutteellinen saatavuus voi johtaa lukuisiin vältettävissä oleviin kuolemiin. Käsitykseni mukaan THL:n laskelmat ovat kansainvälisiin vastaaviin arvioihin nähden varsin optimistisia. Pitäisin niitä lähinnä arvioina koronaviruksen terveydenhuoltojärjestelmälle aiheuttamasta minimikuormituksesta. Tehohoitopaikkojen tarve voikin olla eri puolella Suomea jopa kymmenkertainen THL:n perustelumuistiossa esittämiin arvioihin nähden.

Kansainväliset ihmisoikeussopimukset hyväksyvät sen, että tartuntatautien ehkäisyssä joudutaan perusoikeuksia rajoittamaan. Tyypillisiä tartuntatautien ehkäisemiseksi käytettäviä rajoituksia ovat (lievimmästä ankarimpaan):

- liikkumisrajoitukset
- kokoontumisrajoitukset
- omaisuuden takavarikoiminen
- karanteenit
- eristäminen

L. Lehtonen/ll 27.3.2020

Valtioneuvoston asetuksessa halutaan rajoittaa liikkumista Uudeltamaalta ja Uudellemaalle. Perusteena on se, että koronavirusepidemian keskus Suomessa on Uudellamaalla ja alueen väestön liikkuminen alueen ulkopuolelle lisäisi tartuntojen määrää nopeasti muualla maassa.

Käsitykseni mukaan ehdotettu liikkumisrajoitus on välttämätön sairaanhoidon toiminnan turvaamiseksi ja teho-osastohoidon saatavuuden turvaamiseksi sitä tarvitseville. Liikkumisrajoituksen poikkeukset antavat riittävän turvan sille, että välttämätön asiointi Uudenmaan ulkopuolelle taikka Uudellemaalle turvataan. Rajoituksen kohdentaminen koko Uudellemaalle aiheuttaa vähemmän haittoja, kuin jos alue jaoteltaisiin, sillä Uusimaa muodostaa yhtenäisen työssäkäyntialueen. Henkilötasolle tehtävät rajaukset ja vapautukset voisivat taas vaarantaa muita perusoikeuksia, erityisesti yksityiselämän suojaan kuuluvan arkaluonteisten henkilötietojen suojan.

Ottaen huomioon, että liikkumisrajoitus on määräaikainen ja kohdentuu ennen kaikkea vapaa-ajan liikkumiseen ja sen, että liikkumisrajoituksen toteuttaminen todennäköisesti säästää tuhansia ihmishenkiä, pidän ehdotetun liikkumisrajoituksen asettamista myös suhteellisuusperiaatteen kannalta perusteltuna.

Kunnioittavasti,

Lasse Lehtonen, oik.tri, lääk.tri

terveysoikeuden professori, Helsingin yliopisto